אלא בדרבה קמיפלגי. הכל מפורש בפרק שני דכתובות (דף יח: וסס ד"ה וכחולי) ובהניזקין (גיטין דף נא: וסס) **ואין** בהן **תשלומי כפל.** דלפי׳ בקרקע שייכא גנייבה כגון מסיג גבול לי נמי בגפנים טעונות והלה טוען טענת גנב ורבי מאיר מודה נמי בשאין עומדות ליגזר: **ולא** תשלומי ד׳ וה׳. לא אינטריך אלא משום הקדשות דמשום קרקעות ועבדים לא אינטריך דאין נוהג אלא בשור ושה גנבד כדתנן בפרק מרובה (ב"ק דף סב:):

שומר חנם אין נשבע. משום דקרא בשומר חנם כתיב דאיירי בשבועה נקט שבועה וה"ה דאין משלם אם פשע כמו שומר שכר דפטור מחיוב דידיה דהיינו גנייבה ואבידה וגזלה דשומר שכר נמי פטור מפשיעה כדמוכח בפרק החובל (שם דף נא.). גבי ההוא ארנקי דנדקה דאתא לפומבדיתא אפקדיה רב יוסף גבי ההוא גברא פשע ביה אתו גנבי וגנבו ובעי למיפטריה משום לשמור ולא לחלק לעניים והתם שומר שכר היה לרב יוסף דאמר בשמוך שומר אבידה כשומר שכר משום דלא בעי למיתב ריפתא לעניא וה"ל למיתני נמי שומר שכר אין נשבע שנאנס אלא בשבועה קמייתא דכתיב בקרא איירי וקאמר בה דהשומר חנם אין נשבע דהיינו גנייבה קאמר נמי דנשא שכר אין משלם גנייבה והמ"ל נמי דשואל אין משלם אם נאנסה או אפי׳ גנייבה דהא איתקיש לשומר שכר [א] ואם שאל בית ונשרף פטור. ועוד דמש"ה לא תני לה דלא שייך בהקדש שאלה ואע"ג דתניא תשלומי ד׳ וה׳ משום דשייך בכולהו אם מכר אלא דמיעט קרא אפי׳ שאר מטלטלין: **על** כל דבר פשע כש. תימה בשלמא למ"ד במרובה (ב"ק סג.) חד גנב וחד בטוען טענת גנב אינטריך למעוטינהו מכפל משום גנב עצמו אלא למ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב לא אינטריך כיון דאימעטו משבועה דאין שייך כפל בטוען טענת גנב אלא היכא דנשבע כדאמרינן התם ואיכא למימר בקפץ ונשבע דבהגזל קמא (שם דף קו.) משמע דאיכא כפל אלא אם כן השביע בנית דין וי"ל דאינטריך להיכא דנתחייב לו שבועה ע"י גלגול אבל קשה דאמאי אינטריך רעוא למעוטי הקדש מנכסי דהתם לא שייך גלגול וי"ל דלמסקנת דרש מרובה (שם דף סג. וסס) איכא אלא חד כלל ופרט וכלל דשבועה ואכפל ותרוייהו מימעטי מעל כל דבר פשע כדאמשמע במרובה (שם) וקרא אכולה עניינא קאי דקאמר אי מ"ד על כל דבר פשע לכלל ופרט הוא דאתא ליכתביהו הני פרטי גבי הנהו כו׳ וכי היכי דדרשא ה"נ על כל דבר פשע קאי אכולהו וכ"ת פרטי דכסף או כלים למה לי הא דרשינן לעיל מה כלים שנים כו׳ וא"ת ומ"מ אמאי אינטריך רעוא למעוטי הקדש מיפוק ליה מוגונב מצית האיס דדרשינן במרובה (שם דף עו. וסס) ואלא מצית הקדש וי"ל דהתם ארעהו סמוך ועיקר קרא לא אתא אלא לדרוש וגונב מצית האיס ואלא מצית הגנבה) ונקטיה נמי לענין הקדש אי נמי התם בגנב עצמו והכא אינטריך לטעון טענת גנב ולמסקנת (שם) לא הוי כלל ופרט קרא דעל כל דבר פשע דמסיק כל ריבויא הוא והני פרטי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וכו׳ ואגב ריהטא נקט האי תנא כלל ופרט וכלל דכמדה זו נמי ממעטי כל הני: וכלו

כולהו נמי טענת אחרים והודאת עצמו נינהו אלא בדרבה קמיפלגי [ו]דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי׳ בעי דליכפריה והאי דלא כפריה משום דאינו מעיז פניו בפני בעל חובו ובכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי ליה אישתמוטי הוא דקא משתמיט מיניה סבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה ורחמנא אמר רמי שבועה עיליוה כי היכי דלודי ליה בכוליה ר׳ אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז והלכך לאו משיב אבידה הוא ורבנן סברי בפניו הוא דאינו מעיז אבל בפני בנו מעיז ומדלא מעיז משיב אבידה הוא מי מצית מוקמת לה כרבי אליעזר בן יעקב הא קתני רישא מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שמשיב אבידה הוא התם דלא אמר ברי לי הכא דאמר ברי לי שמואל אמר לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכסי הקדש לקטן ליפרע מנכסי קטן תנינא [ז]מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה תרתי למה לי הא קמשמע לן כדאביי קשישא [ח]דתני אביי קשישא [ט]יתומין שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה [י]בין לזיבורית להקדש [יא]ליפרע מנכסי הקדש תנינא [יב]מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה ומה לי משועבדים להדיוט ומה לי משועבדים לגבוה איצטריך סלקא דעתך אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן והאמר רב הונא [יג]השכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש [יד]אמרי (ו) ה"מ שכיב מרע [טו]דאין אדם חוטא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן: **מתני׳** ואלו [יז]דברים שאין נשבעין עליהן [יח]העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות [יט]אין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה [כ]שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם ר׳ שמעון אומר [כא]קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן רבי מאיר אומר [כב]יש דברים שהן בקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר [כג]מחייב שבועה וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע [כד]אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך וכיס מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב: **גמ׳** תשלומי כפל מנלן [כה]דתנו רבנן [כו]על כל דבר (ז) פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט [כז]מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: [כח](ולא תשלומי כפל) ולא ארבעה וחמשה: מ"ט תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע: [כט]מנא הני מילי דתנו רבנן

כולהו טענת אחרים והודאת עצמו. ולכך נשבעין עליה וכי האי גוונא מי פליגי רבנן עליה ומי הוה קאמר פעמים שאדם נשבע, כל שעתא כי האי גוונא משמע (גיטין נא.). אלא. לא מימא בטוענו גדול אלא בטוענו קטן, ודקשיא לך אין נשבעין על טענת קטן, הני מילי בשטוענו הפקדתי לך, דגבי שבועה כתיב כי יתן איש אלא קטן, אבל בא בטענת אביו נשבעין אפילו לקטן, ולרבנן אפילו לגדול אין נשבעין, כדתנן (לעיל נח.) מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא ממשים דינר פטור, (גיטין נא: וב"ר"ן כתובות יח.) ורבנן פליגי עליה אפילו בטוענו גדול וקרי ליה מיגיב אבידה, ובדברה קא מיפלגי (כתובות שם). מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. ולא תשבו כמשיב אבידה לפטורו אלא כפר בכולו (ב"מ ג.). אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה, הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה, דאי לאו קושטא בהדיא לא הוה מצי למכפר ביה, והיכי דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו (ב"ק קז.) הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר, דהאי בכולה בעי דליכפריה כו׳ (גיטין נא:). ובכוליה בעי דלודי ליה. וכי מיגיא לא נשבעיה אשתא, דמבו דחשיב אממונא חשוב נמי מדאלא כפריה בכוליה, דהאי כי אודי כפלגא, בכוליה נמי בעי דלודי, והאי דלא אודי ליה, לאו דדעתו למיגזליה אלא אישתמוטי אישתמיט לחודי הנתמ (שם) שבכולהו היה מודה בכולו אלא שאין בידו לפרוע וסבר עד דהוי לי זוזי כו׳ (ב"מ ג.). לא שנא בו ולא שנא בבנו. ולפלי׳ הוא דלא קנו. אינו מעיז. ולהכי קרי ליה טענת עלמו, משום דטענת קטן בעלמא ליה לא מקרי מגוזל (שם). מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה. ולפלי׳ הוא דלא אודי ליה דלא הוה עניין ואמר אשתא כי הא גוונא פרעתיך ומשבעינן ליה כדאמרינן בשבועות (מת.). אלא. לא מיבעי בטוענו גדול, ומשבעינן ליה כדאמרינן בשבועות (מת.) דמשבעינן ליה ואי לא עניין לה עניין ליה הוא דלא נקיט שטרא, אבל בשביל לקוחות אתן עניין לאמר אי הוה גנבה מן הלוה גופיה אמר לא פרעתיך ומשבעינן ליה דלא פרעתיך ומשבעינן, דאפילו אם הוה אגנבה ולא לו. אין נשבעין עליהן (כתובות פז.). דאין אדם חוטא ולא לו. אין אדם חוטא בדבר שאינו נהנה ממנו (קדושין סב.). ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם נתנה לו מכר, ומשום הקדשות אינטריך לאיצטריכא, דאילו עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר, דאילו תשלומי ארבעה ומחמשה אינם נוהגים אלא בגזר ושה נגנבד (ב"מ נח.). שומר חנם אינו נשבע. אלא פשע, שלא הזקיקתו תורה ליגבע עליהן (שם). ונושא שכר אינו משלם. אם נגנבו ממנו (שם) וגנבה והגיבה בכתובה כו׳ ליחייב דכתיב אם גנב יגנב מעמו (לקמן מג.). קדשים שחייב באחריותן. שהמפקיד חייב באחריות הלכך כדיליה דמי לר"ש (ב"מ נח.). ואינן כקרקע. אלא כמטלטלין (סנהדרין סו.) דקי"ל אין נשבעין על הקרקעות ועל בפנים הלוו נשבעין בהוללת מקצת הטענה (גיטין לט.). מחייב שבועה. לשבע על השאר, שהוה מקצת הטענה, אע"ג דאין נשבעין על הקרקעות, הכא כיון דאין נרינהו לקרקע, דעומדות ליגבר הן, דמיוקי ר׳ יוסי בר חנינא לפנותמייהו, בכלורות דמיין ונשבעין (סנהדרין סו.). הרי הוא כקרקע. ואין נשבעין עליהן (ב"מ ק.). הזיז. קורה של עליה הבולטת בתוך הבית (לקמן מג.). על כל דבר פשע. פיקה דקרא משמעי בטוען טענת גנב לו בגנב עצמו (ב"מ נז.). שהוקשו לקרקעות. דכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם אותם וגו׳ (ב"ק סב.). אין גופן ממון. אלא גורמין לגבות ממון (שם). ולא תשלומי שלשה וארבעה. שלשה לשה וארבעה לשור, דכיון דאימעיט מכפל בגר לו חדא, שהכפל בטוענו ומוכר בכלל תשלומי ד׳ וה׳ (ב"מ נז.).

סב א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ מלוה הלכה ג סמג עשין לד טוש״ע חו״מ סימן קח סעיף יז:

סג ג מיי׳ שם פי״ט הלכה ג סמג שם טוש״ע שם סעיף יח:

סד ד מיי׳ פ״ז מהלכות עדכין הלכה טו:

סה ה ו מיי׳ שם הלכה יח והלכה יט סמג עשין קלח טוש״ע חו״מ סימן רנה סעיף ג:

סו ז מיי׳ פ״ה מהלכות טוען הלכה ג סמג עשין לד טוש״ע חו״מ סימן לה סעיף ג:

סז ח מיי׳ פ״ב מהל׳ גניבה הלכה ג והל׳ ב סמג עשין עג טור חו״מ סימן שז:

סח ט מיי׳ פ״ב מהל׳ שכירות הלכה ג סמג עשין פט טוש״ע חו״מ סי׳ לה סעיף ג וסימן שא סעיף ג:

סט י מיי׳ שם הל׳ ד ופ״ה מהל׳ טוען הלכה ד סמג שם וסימן לה טוש״ע חו״מ סי׳ לה סעיף ב וסימן כמ״מ:

ע כ מיי׳ פ״ד מהלכות טוען ונטען הלכה ג סמג עשין סימן לח טוש״ע חו״מ סימן פח סעיף בג וסעיף כד:

מוסף רש״י

כולהו נמי טענת אחרים והודאת עצמו. ולכך נשבעין עליה וכי האי גוונא מי פליגי רבנן עליה ומי הוה קאמר פעמים שאדם נשבע, כל שעתא כי האי גוונא משמע (גיטין נא.). אלא. לא מימא בטוענו גדול אלא בטוענו קטן, ודקשיא לך אין נשבעין על טענת קטן, הני מילי בשטוענו הפקדתי לך, דגבי שבועה כתיב כי יתן איש אלא קטן, אבל בא בטענת אביו נשבעין אפילו לקטן, ולרבנן אפילו לגדול אין נשבעין, כדתנן (לעיל נח.) מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא ממשים דינר פטור, (גיטין נא: וב"ר"ן כתובות יח.) ורבנן פליגי עליה אפילו בטוענו גדול וקרי ליה מיגיב אבידה, ובדברה קא מיפלגי (כתובות שם). מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. ולא תשבו כמשיב אבידה לפטורו אלא כפר בכולו (ב"מ ג.). אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה, הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה, דאי לאו קושטא בהדיא לא הוה מצי למכפר ביה, והיכי דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו (ב"ק קז.) הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר, דהאי בכולה בעי דליכפריה כו׳ (גיטין נא:). ובכוליה בעי דלודי ליה. וכי מיגיא לא נשבעיה אשתא, דמבו דחשיב אממונא חשוב נמי מדאלא כפריה בכוליה, דהאי כי אודי כפלגא, בכוליה נמי בעי דלודי, והאי דלא אודי ליה, לאו דדעתו למיגזליה אלא אישתמוטי אישתמיט לחודי הנתמ (שם) שבכולהו היה מודה בכולו אלא שאין בידו לפרוע וסבר עד דהוי לי זוזי כו׳ (ב"מ ג.). לא שנא בו ולא שנא בבנו. ולפלי׳ הוא דלא קנו. אינו מעיז. ולהכי קרי ליה טענת עלמו, משום דטענת קטן בעלמא ליה לא מקרי מגוזל (שם). מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה. ולפלי׳ הוא דלא אודי ליה דלא הוה עניין ואמר אשתא כי הא גוונא פרעתיך ומשבעינן ליה כדאמרינן בשבועות (מת.). דמשבעינן ליה ואי לא עניין לה עניין ליה הוא דלא נקיט שטרא, אבל בשביל לקוחות אתן עניין לאמר אי הוה גנבה מן הלוה גופיה אמר לא פרעתיך ומשבעינן ליה דלא פרעתיך ומשבעינן, דאפילו אם הוה אגנבה ולא לו. אין נשבעין עליהן (כתובות פז.). דאין אדם חוטא ולא לו. אין אדם חוטא בדבר שאינו נהנה ממנו (קדושין סב.). ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם נתנה לו מכר, ומשום הקדשות אינטריך לאיצטריכא, דאילו עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר, דאילו תשלומי ארבעה ומחמשה אינם נוהגים אלא בגזר ושה נגנבד (ב"מ נח.). שומר חנם אינו נשבע. אלא פשע, שלא הזקיקתו תורה ליגבע עליהן (שם). ונושא שכר אינו משלם. אם נגנבו ממנו (שם) וגנבה והגיבה בכתובה כו׳ ליחייב דכתיב אם גנב יגנב מעמו (לקמן מג.). קדשים שחייב באחריותן. שהמפקיד חייב באחריות הלכך כדיליה דמי לר"ש (ב"מ נח.). ואינן כקרקע. אלא כמטלטלין (סנהדרין סו.) דקי"ל אין נשבעין על הקרקעות ועל בפנים הלוו נשבעין בהוללת מקצת הטענה (גיטין לט.). מחייב שבועה. לשבע על השאר, שהוה מקצת הטענה, אע"ג דאין נשבעין על הקרקעות, הכא כיון דאין נרינהו לקרקע, דעומדות ליגבר הן, דמיוקי ר׳ יוסי בר חנינא לפנותמייהו, בכלורות דמיין ונשבעין (סנהדרין סו.). הרי הוא כקרקע. ואין נשבעין עליהן (ב"מ ק.). הזיז. קורה של עליה הבולטת בתוך הבית (לקמן מג.). על כל דבר פשע. פיקה דקרא משמעי בטוען טענת גנב לו בגנב עצמו (ב"מ נז.). שהוקשו לקרקעות. דכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם אותם וגו׳ (ב"ק סב.). אין גופן ממון. אלא גורמין לגבות ממון (שם). ולא תשלומי שלשה וארבעה. שלשה לשה וארבעה לשור, דכיון דאימעיט מכפל בגר לו חדא, שהכפל בטוענו ומוכר בכלל תשלומי ד׳ וה׳ (ב"מ נז.).

מסורת הש״ס

(א) כ"ק קז. כ"מ ג. כתובות יח. גיטין נא.; (ב) [לקמן מה.], (ג) גיטין כ. כתובות לד., (ד) כתובות פז. [לקמן מה.], (ה) כ"ב קעד: [ערכין כב.], (ו) [סס כ"מ ה: קדושין סב.], (ז) [ב"מ נו.], (ח) כ"מ נח. ע"ש, (ט) גיטין לט. סנהדרין טו. כ"מ ק.; (י) כ"ק סב: כ"מ מז.; (יא) [לעיל נז:]; (יב) [נ' מיגוים הללו נרלה כמיומר], (יג) [כ"מ מז:]; (יד) [שמות כב], (טו) [ועי' מופפות כ"ק סב. ד"ה דעבון].

תורה אור השלם

ו. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ה״מ שכיב מרע. ל״נ עי׳ נתוס׳ בב״ב דף קעה: (ב) שם על כל דבר פשע. ל״נ לשון רש״י בהוכה דף נז ע״ב על כל דבר פשע פיפיה דקרא מישמעי בטוען טענת גנב אי בגנב עצמו: (ג) רש״י ד״ה אדם וכו׳ הלוה הזה עשה עצמו רמיה עליו: (ד) ד״ה מנה וכו׳ הגביהו תחלה: (ה) ד״ה ולא תשלומי וכו׳ דכיון:

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה שומר. ואם שאל כו׳. וש מתיקין. ב״ה (נכס׳ ל״ה ס״ב ואע״פ בש״ך ונלתמוניס) ובסימן ש״מ פתס כלעת הנוס׳:

רבינו חננאל

ור׳ אליעזר בן יעקב ורבנן בהאי דרבי׳ פליגי דאמר מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו כר׳. ר׳ אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז. הלכך לאו משיב אבדה הוא לפיכך תני אבל נשבעין לקטן. ולא קטן ממש הוא. אלא אפי׳ גדול כמו שאמרנו למעלה. ואקשינן ליה לרב ומי מצית אמרת לה למתני׳ בהדין אורחא. ור׳ אליעזר היא. והא קתני סיפא דרישא מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא נ׳ פטור. מפני שהוא כמשיב אבדה לבעלים. ופרקינן התם בסיפא דרישא בדלא טעין הבן ברי לי דמנה לאבא בידך אלא מספק. לפיכך אמרינן כיון דהודה לו במקצת משיב אבדה הוא ופטור משבועה דאורייתא. אבל הכא בנשבעין לקטן. ואוקימנא כר׳ אליעזר (בטוען) בטוענו ברי לי שאבא נושה בך מנה. הודה לו במקצת חייב. וי״א הכי פירוק רב התם בסיפא דרישא בדאמר הנתבע ברי לי דלית ליה עלי [אלא] נ׳ הלכך פטור. סיפא בדאמר מספקא לי לפיכך רמו עליה שבועה כי היכי דלודי. ושמואל אמר הא דתנן אבל נשבעין לקטן להפרע מנכסי קטן כגון אלמנה מנכסי יתומין וכיוצא בה. הבא ליפרע מנכסי יתומין נשבע להן. וכדתני אביי קשישא יתומים שאמרו יתומים גדולים ואין צ״ל קטנים בין לשבועה בין לזיבוריה. אבל נשבעין להקדש נמי להפרע מנכסי הקדש. כדתנן מנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה. ואקשינן מכדי משעבדי נינהו לא [שנא] משעבדי להדיוט ולא שנא משעבדי להקדש. ופרקינן מהו דתימא משעבדי דכי פרע מן ההקדש אין נשבעין כדרב הונא דאמר שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר ק׳ לפלוני בידי נאמן. חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש. אמרינן הני מילי שכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו. אבל גבי בריא חיישינן שמא קנוניא עשו על ההקדש. לפיכך שנינו נשבעין להקדש: **מתני׳** אלו דברים שאין נשבעין עליהן כו׳. מנהני מילי שאלו כולן

(ו) ב"מ ג. כתובות יח. (ז) [לקמן מה.], (ח) [לקמן לד.], (ט) כתובות פז. [לקמן מה.], (י) [סס כ"מ ה: קדושין סב.], (יא) [ב"מ נו.], (יב) כ"מ נח. ע"ש, (יג) גיטין לט. סנהדרין טו. כ"מ ק.; (יד) כ"ק סב: כ"מ מז.; (טו) [לעיל נז:]; (יז) [נ' מיגוים הללו נרלה כמיומר], (יח) [ב"מ מז:]; (יט) [שמות כב], (כ) [ועי' מופפות כ"ק סב. ד"ה דעבון].

[1]כי יתן איש אל רעהו [6]כלל כסף או כלים לשמור וגו'. פרשת שומר חנם היא דתניא בהשואל (ב"מ דף לד:) פרשה ראשונה בשומר חנם ושניה בשומר שכר ושלישית בשואל וגבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה דכתיב (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: ד) **אינו משלם.** גזירה ואחידה הכתובה בו ליחייב דכתיב (שם) אם גנב יגנב מעמו: **ידיעה טענתיה.** דכיון דאמר ליה בית זה מלא וזה מחזירה לו חסירה נראה חסרונה והרי הוא כזה אומר עד החלון וזה עד הזיז: ה) **וז״ן.** קורה של עלייה הבולטת בתוך הבית: **אלא מנורה קטנה פטור.** דאין ההולאה ממין הכפירה ומה שטענו לא הודה לו: **אין לך בידי אלא בת חמש חייב.** לקמן מפרש לה: **אזורה נמי ליתני.** אזורה בת עשר אמות יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא בת חמש חייב ולוקמה באזורה בת מתיכות הרבה ולייפי אהדדי בתפירת מתנו: **לגורה ולהעמידה על משקל חמש ליטרין.** אבל בגדולה וקטנה ליכא למימר הכי ובאזורה ליכא למימר מתך הימנה שהרי לאשה ייכרין: **מתני׳ שקל.** חלי סלע: **מי נשבע.** כמה היתה שוה: **מי שהפקדון אצלו.** המלוה. ובגמרא [ע"ב] מפרש להיא קמי: **ויוציא הלה את הפקדון.** ושמא לא דקדק זה בשומא ויפסלנו לעדות ולשבועה:

גמ׳

[2]כי יתן איש אל רעהו [6]כלל כסף או כלים לשמור חזר וכלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: נושא שכר אינו משלם: מנלן דתנו רבנן [2]כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל כו׳ עד הקדש רעהו כתיב: ר"מ אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע כו׳: מכלל דרבי מאיר סבר כל המחובר לקרקע אינו כקרקע אדמיפלגי בטעונות ליפלגי בסרוקות (אלא) [3]א"ר יוסי ברבי חנינא [4]הכא בענבים עומדות להבצר קמיפלגי דרבי מאיר סבר [5]כבצורות דמיין ורבנן סברי לא כבצורות דמיין: אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל כו׳: אמר אביי לא שנו אלא דאמר ליה בית סתם אבל אמר ליה בית זה מלא ידיעא טענתיה א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בבית מלא אבל בית זה מלא חייב אלא אמר רבא [7]לעולם אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך והלה אומר אין לך בידי פטור [8]מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור [9]אזורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא אזורה קטנה פטור [10]אבל אמר לו כור תבואה יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא לתך חייב [11]מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין חייב כללו של דבר לעולם אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כללו של דבר לאתויי מאי לאו לאתויי בית זה מלא [12]ומאי שנא מנורה גדולה ומנורה קטנה מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי בת עשר בת חמש נמי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אמר ר׳ שמואל בר רב יצחק הכא [13]במנורה של חליות עסקינן דקא מודה ליה מינה אי הכי אזורה נמי ניתני ולוקמי בדלייפי אלא דלייפי לא קתני הכא נמי בשל חליות לא קתני אלא אמר ר׳ אבא בר ממל [14]שאני מנורה הואיל ויכול לגורה ולהעמידה על חמש ליטרין: **מתני׳** [15]המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון אמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור [16]סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרים היה שוה חייב [17]סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה פטור [18]סלע הלויתני עליו וחמשה דינרים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו חייב ומי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון:

גמ׳

אף על גב דהודה לו מה שטענו דבעינן דכר שבמדה והשתא ניחא נמי דמייתי בזה הכלל בית זה מלא דלבית סתם לא אינטריך דמרישא שמעינן לה כיון דלא הוי דכר שבמדה: **ויוציא הלה את הפקדון.** פירש בקונטרס שמא לא דקדק זה בשומא ויפסלנו לעדות ולשבועה וכן פר"ח כאן אבל ברישא המפקיד (ב"מ דף לד:) הקשה לדברי המפרש כן וכי עבדינן תקנה לרשיעי אלא טעמא שמא יוציא הלה הפקדון ומלא שבועת לוה לבטלה [וע"ע תוס׳ ב"מ לד: ד"ה שמא]:

ואמרו

אי הכי אזור נמי נימא חייב ונוקמה בדלייפי והוא דאודי באזור קטן מקצת ממנו אלא מדלא קתני אזור בדלייפי. הכא נמי מנורה של חליות לא קתני. ושאני מנורה הואיל ויכול למנורה של עשר ליטרין לגורדה ולהעמידה אותה בעצמה בה׳ ליטרין ונמצאת הטענה וההודאה בדבר אחד: והני קרקעות ועבדים ושטרות ששנינו אין נשבעין עליהן שבועתא דאורייתא. אבל שבועה דרבנן נשבעין עליהן. דגרסי׳ בכתובות פרק הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך (דף 19:) בענין הפונגמת כתובתה סבר רמי בר חמא שבועתא דאורייתא כו׳. ואסיקנא. אלא אמר רבא שבועה מדרבנן 3) אלא להפיס דעתו של בעל (הבית): **מתני׳** המלוה את חברו על המשכון ואבד ואמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה. והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור כי לא הודה לו הלוה שנשאר לו כלום עליו. אלא [אמר] לו ההלואה היתה כנגד המשכון כיון דקיימא לן שהמלוה על המשכון שומר שכר ושומר שכר חייב בגניבה ואבידה חייב המלוה בדמי המשכון. לפיכך יצאה המלוה בדמי המשכון כו׳. עד מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון.

6) כ"ק סב. ב"מ מ:, מז. 3) [ב"מ ק: סנהדרין טו. גיטין דף לט.]. 4) ב"מ דף לד:, ד) [דבור זה שיך לעיל מב: במשנה], ה) [ג"ז שיך לעיל במשנה], 1) [שיך לעיל במשנה מב:], 1) [וע"ע בתוס׳ ב"ק סב. ד"ה דבר וכו׳ מבואר טפיי], 2) [ג"ז שיך לעיל במשנה].

גליון הש"ס

גמרא וב"ש סנורה גדולה. לשון זה מוקשה הא בזה פשוט דפטור דלא הוי דבר שבמדה וכמ"ש תוס׳ ותס כן איך שיך ומ"ש וה"ל למפרך מפברא מנורה בת י׳ ליטרין הא לא הוי ממין הטענה (ובאמת ליכא פרכא דלמא אתי כר"ג) עכ"פ ליתנא ומ"ש תמוה: תוס׳ ד"ה לאו וכו׳. ולמאי דמוקי לה בסנורה של חליות ניחא. משמע דלמסקנ׳ ישאר הקושיא. וקשה לי הא גם למסקנא ניחא ד"ל דהכריחא נקט בפקי דיעם מה שהם בכל גווני דברשא מנורה גדולה פטור אף בחליות ומשום דכר שבמדה. ומיפא דעשרה חייב אף באיתו חליות דיכול לגורה. אבל אזור לא נקט דלא הוי בכל גווני רק בלייפי:

מוסף רש"י

וסלע היה שוה פטור. הלוה מן השבועה. אמין כאן הולאה במקצת (ב"מ לד:). **ושלשה דינרים היה שוה חייב.** ליתנא שכן היה שוה ומשלם לו דינר שהולה לו (שם). **ושתים היה שוה.** והלוה מוצא את המלוה את יתר דמיו, וקא סבר הלי תנא המלוה על המשכון שומר שכר הוא (שם). **פטור.** מן השבועה שאין לו אלא הולאה שחייב לו לוה (שם).

רבינו חננאל

אין נשבעין עליהם. דת"ר על כל [דבר] פשע כלל. על שור על חמור על שה על שלמה פרט. על כל אבדה חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אף כל כיוצא בו. יצאו קרקעות שאינן מטלטלין. יצאו עבדים דכתיב בהו לרשת אחוזה והוקשו לקרקעות. יצאו שטרות שאין גופן [ממון] דלראיה בעלמא עבידי. יצאו הקדשות רעהו כתיב ולא הקדש. ואין בקרקעות ולא בעבדים ולא בשטרות ולא בהקדשות תשלומי ד׳ וה׳. דכל היכא דאיכא כפל כגון הגונב שה ונמצא בידו כמות שהוא ולא מכרו משלם [כפל] כשמכרו ד׳ והוא הדין בקר ה׳. אבל אלו שאין כפל דמעטינהו מדכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור. וכתיב בהן אם ימצא הגנב ישלם שנים ודיינינן להו בכולל ופרט וכלל. דת"ר כי יתן איש אל רעהו כלל. כסף או כלים פרט. וגונב מבית האיש חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון. יצאו אלו כולן. הנה נתברר שאין להן כפל. מה יש לומר כשימכרם יוסיף על הקרן שנים כדין הצאן. או ג׳ כדין הבקר. דבר שגורמתו המכירה. אבל הכפל הגניבה מחייבתו ולא המכירה. ואלו כיון שנתמעטו מן הכפל של הגניבה פשו להו שנים או שלשה חיוב המכירה כשתוסיף אותן על הקרן יביאו ג׳ או ד׳. והיינו דאמרי׳ תשלומי ד׳ וה׳ אמרה תורה ולא תשלומי ג׳ וד׳. שומר חנם אינו נשבע בהם מהאי טעמא ממעטי להו משום שאין מטלטלין

6) ואין גופו ממון כו׳ לפי שאין נשבעין אלא על דבר המיטלטל וגופו ממון כו׳ נושא שכר אינו משלם. דת"ר כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה חזר וכלל כלל ופרט כו׳: **מתני׳** ר׳ מאיר אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע כיצד עשר גפנים מסרתי לך והלה אומר אינן אלא ה׳ ר׳ [מאיר] מחייב והכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: ואקשינן מכלל דרבי מאיר סבר מחובר אינו כקרקע. אדמפלגי בטעונות ובענבים ליפלוג

6) מוהי נ"ל יכולו שטרות אע"פ שמטלטלין אין גופן ממון וכו׳. 3) מוהי נ"ל דפרש דייק כו׳ וכן בע"א מעידה השבועה אינה אלא פרוטה הקטנה אינה אלא וכו׳.

עא א ב מיי׳ פ"ה מהל׳ טוען הלכה ד ופ"ע מהלכות שכירות הלכה ד סמג עשין פט לה טוש"ע חו"מ סימן לה סעיף ג ועיין במ"מ: **עב** ג מיי׳ פ"ד מהל׳ טוען הלכה ח סמג שם טוש"ע חו"מ סימן פח סעיף כד:

עג ד מיי׳ שם פ"ג הלכה ט סמג שם טוש"ע חו"מ סימן פח סעיף כה:

עד ה מיי׳ שם טוש"ע שם סעיף כו:

עה ו מיי׳ שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף כג:

עו ז ח מיי׳ שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף כה:

עז ט מיי׳ שם סמג שם:

עח י מיי׳ פי"ג מהלכות מלוה הלכה ד סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן עב סעיף ט וסעיף טו וש"ע:

עט כ מיי׳ שם טוש"ע שם סעיף י:

פ ל מ מיי׳ שם טוש"ע שם סעיף יב:

תורה אור השלם

1. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם:
שמות כב ו

2. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וָמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבֶּה אֵין רֹאֶה:
שמות כב ט

רבינו חננאל (המשך)

בסרוקות בגופן של גפנים: ואוקמה ר׳ יוסי ברבי חנינא דברי הכל מחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. ובענבים העומדות להבצר פליגי. ר׳ מאיר סבר כבצורות דמיין: **מתני׳** אין נשבעין אלא על דבר שבמדה כו׳. כיצד אמר ליה בית מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע. אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור: זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון היה בית זה מלא תבואה חייב. אוקמה רבא דאינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין. תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך אין לך בידי פטור. כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לחך חייב: מנורה גדולה לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור. מנורה בת עשר ליטרין לי בידך אין לך בידי אלא בת ה׳ ליטרין חייב: אזור גדול לי בידך. אין לך בידי אלא קטן פטור. כללו של דבר אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל כו׳: ואקשינן מ"ש בשטענו מנורה גדולה והודה לו בקטנה דפטור דאמרי׳ מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו. בשטענו מנורה בת עשר ליטרין והודה לו במנורה בת ה׳ ליטרין נמי נימא מה שטענו לא הודה לו כו׳. ופרקינן בשטענו במנורה של חליות בת י׳ ליטרין והודה לו במקצת הטענה ממנה בה׳ ליטרין. ודחינן

ואמרו רבנן שישבע המלוה ויטול. ולקמן נפרש בע"ה אמאי לא תנא לה לקמן בהדי נשבעין ונוטלין:

והשתא דאמר רב אשי. משמע הכא דקאי שיעורא דרב אשי וא"ת דברים המפקיד (ג"מ דף לה.) משמע דהדר ביה רב אשי מהך שיעורא דכי הדר פריך התם לרב הונא מריש דסיפא דקתני סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה פטור ואי איתא מגו דאשתבע שאין ברשותו לשתבע נמי על ידי גלגול כמה היה שוה ומוקי לה רב אשי במאמינו אלמא הדר ביה דהא רישא נמי מצי לשנויי הכי ותהא כולה במאמינו ויש לומר דברישא נלמ לורמיה דלהימניה ומ"ז לא יכול לישבע משום שמא יוציא הלה הפקדון ויפסיד: **הכי** קאמר מי נשבע תחלה. מה שכתוב בקונטרס ולעולם אסיפא קאי דשבועה אמלוה גרמה טעות סופר אלא אריש קאי דשבועה גבי לוה היא: **אבל** קתא ונסכא לא. פירש בקונטרס דכיון דנסכא בת פרעון היא לא קבלו עליה אלא בדמי שויה וקשיא דבסמוך פריך ממתני' אמאי חייב לימא ליה הא קבילתיה ומאי קושיא שמואל מודה במידי דבר פרעון וליכא למימר דלהרדעי פריך מדמשני כי קאמר שמואל כו' ובדוחק יש לחלק דמודי רב נחמן בחד נסכא או בתרי נסכא אבל נסכא בהדי קתא מוכחא מילתא דקתא למשכון ונסכא לפרעון ונראה לפרש דה"ק אבל קתא ונסכא לא אלא אבד כל חד לפי מאי דשויה דאם הנסכא שויה עשר קתי אבד נסכא אבד עשר חלקים אבד קתא אבד חלק אחד עשר וע"ג לפרש קתא ונסכא לא ואי אבד קתא לא אבד פלגא אלא מאי דשוי דעיקר סמיכת המלוה על הנסכא אבד נסכא אבד כולהו ואי אבד נסכא ברישא אבד פלגא אבד קתא ברישא אבד פלגא וגרס ברישא דמילתייהו אבד קתא אבד פלגא: **מתני' בדפריש** כי קאמר שמואל **בדלא פריש.** ר"ח גרים איפכא וכן רבינו תם ומוקי דשמואל בדפרים דאין סברא להפסיד למלוה כל חודו לגמרי היכא דלא פרים ואם תאמר כי מוקי בסמוך פלוגתא דרבי אליעזר ודר' עקיבא בדשמואל אי בדפרים מאי טעמא דר' אליעזר דאסמכתא בעלמא היא ואפי' כנגד המשכון לא מפסיד כדאשכחן באיהו נגך (ב"מ דף סו: ושם) דקאמר דבאסמכתא בעלמא לא הוי אפי' אפותיקי למיגבא מיניה ור' עקיבא לא חשיב אסמכתא אלא כגון ה) אם אוכיר ולא אעביד שאין בדעתו להתחייב אלא להבטיח חבירו ולהסמיכו על דבריו שיאמינהו אבל הכא דעתו לכך ולכך אומר כדי לקיים ואפי' מאן דחשיב משחק בקוביא אסמכתא בפרק זה בורר (סנהדרין דף כד: ושם) התם שאני שלא הפסיד אבל הכא שהפסיד משכונו גמר בדעתו להפסיד כל החוב וכל שכן אי שמואל איירי בדלא פרים שאנו צריכים לטעם זה ועוד יש לומר דבלאו אסמכתא פליגי ופרים לאו היינו שפרים בהדיא שיפסיד כל החוב אלא כמו שפר"מ דפרים ואמר אע"ג דלא שוי אלפא זוזי קבלתיה דרבי אליעזר סבר דלענין זה קיבלה שיעבנהו בידו עד שיפרע כל חובו ורבי עקיבא סבר דלהכי קבלו דאם המשכון אבדו מעותיו ואם תאמר בפרק האומנין (ב"מ דף פא:) אמאי לא מוקי מתני' דהמלוה על המשכון שומר שכר אפי' כר' אליעזר ולימא בדפרים מודה רבי אליעזר דשמואל ויש לומר אי מודה בדפרים ופלוגתא בדלא פרים אמאי לא יפסיד כנגד המשכון לר' אליעזר דישבע ויטול מעותיו משמע אפי' מה שכנגד המשכון דמה שכנגד המשכון חשיב כמפרש והשתא נמי ניחא הא דקאמר דב"ע לית להו דשמואל דהוה ליה למימר דב"ע לית להו דשמואל דבשלמא לפי גירסת הספרים והקונטרס דשמואל איירי בדלא פרים לא מ"ל כ"ע לית להו דשמואל דכיון דאפי' לא פרים מפסיד כל החוב אם כן בדפרים נמי נהי שלא יפסיד כנגד כל החוב מכל מקום כנגד המשכון יפסיד ואמאי לר' אליעזר יטול מעותיו דמשמע אפילו כנגד המשכון אבל לפירוש רבינו חננאל דמוקי שמואל בדפרים הוה ליה למימר דב"ע לית להו דשמואל ולר' אליעזר ישבע ויטול כיון דלא פרים וטעמא דרבי עקיבא משום דר' יאחז כדמפרש השתא אבל לפי מה שפרש בקונטרס דכנגד המשכון חשיב דודאי ר' אליעזר לית ליה דשמואל מדיטול אפי' מה שכנגד המשכון דלא שייך למימר דלזכרון דברים בעלמא תפיס ליה לענין מה שכנגד המשכון והא דקאמר לקמן למאי תפיס ליה לזכרון דברים בעלמא היינו אי כולי עלמא לית להו דשמואל ואי הוה אמר דאין הלכה כשמואל הוה ניחא טפי הא דלא קאמר דכולי עלמא לית להו דשמואל ומעטם זה פסק רבינו חננאל דאין הלכה כשמואל וכן בה"ג ואין נראה דמכאן אין ראיה דלא הוה מצי לומר כולי עלמא לית להו כדפרישית ואדרבה נראה דהלכתא דקיימא לן כרב נחמן בדיני ועוד דלרבה דקיימא לן כוותיה לגבי רב יוסף דבסמוך צריך לאוקמה פלוגתייהו דר' אליעזר ור' עקיבא כדשמואל כמו שמפרש וקיימא לן כר' עקיבא דר' אליעזר שמותי הוא ועוד מדמה לקמן ההיא דאין שוה אלא פלגא לשמואל ובפרק הזהב (שם דף מח:) מדמה לרבי יוחנן דאמר בערבון כנגד כולו הוא קונה מ"כ ר' יוחנן כשמואל ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ומדשמואל אין ראיה דאף על גב דלענין דינא מיתשיל והלכתא כוותיה בדיני ההיא דערבון לענין איסור איתשיל ולפי פר"מ דאיירי שמואל בדפרים ההיא דערבון איירי נמי בדפרים: מאי

גמ' אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה (ו) אמר שמואל אריש וכן אמר רבי חייא בר רב ארישא וכן א"ר יוחנן ארישא מאי רישא סיפא דרישא סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוה היא ושקלוה רבנן מלוה ושדיוה אמלוה והשתא (ז) דאמר רב אשי דקיימא לן זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה שוה הכי קאמר (ח) מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון (ט) אמר שמואל (י) האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ומשכן ליה קתא דמגלא אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי אבל תרתי קתאתי לא ורב נחמן אמר אפי' תרתי קתאתי אבד חדא אבד חמש מאה אבד אידך אבד כוליה אבל קתא ונסכא לא נהרדעי אמרי אפילו קתא ונסכא אבד נסכא אבד פלגא אבד קתא אבד כוליה תנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב לימא ליה הא קבילתיה מתניתין בדפריש שמואל בדלא פריש (כ) לימא כתנאי (ל) המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול את מעותיו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר יכול הוא שיאמר לו כלום הלויתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך אבל המלוה אלף זוז בשטר והניח משכון בידו דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו היכי דמי אי (נ) דשוי שיעור זוזי מאי

גמ' והשתא דאמר רב אשי זה נשבע וזה נשבע הכי קאמר מי נשבע תחלה כו'. (ד) והא דרב אשי נשבע מגיעא הוא בפ' המפקיד [לה.] דאמר רב הונא התם [לד:] גבי שומר שכר שטען נגנבה וחייב עצמו בתשלומין משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו חייבין שמא עיניו נתן בה ורוצה לקנותה בדמים ואותביניה מהא דקתני ויוציא הלה את הפקדון ואי אמרת משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק ליה ושני רב אשי עלה זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה שהשבועה עליו נשבע כמה היתה שוה. והכי קאמר מתני' מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו נשבע תחלה שאינה ברשותו ולעולם אסיפא דרישא קאי היכא דשבועה גבי לוה: **קתא.** בית יד: **אבד אלפא זוזי.** דסבר וקביל אבל כל זמן שהן קיימין על כרחו גובה חובו אם מלוה סתם הוא. סתם מלוה שלשים יום [מכות ג:]. ואם פירש לו זמן כשיגיע זמנו יפרע ולא מצי למימר סברת וקבילת דאי לשם משכון קבליה לשם פרעון לא קבליה וכיון דקבליה לשם משכון כל כמה דלא מהדר ליה משכוניה לא גבי ולא מצי פטר נפשיה בדמי שוויו: **אבל תרתי קתא.** לא אמרינן חדא קביל בחמש מאה וחדא בחמש מאה ואי אבד חדא מייתייהו לא ליפסיד חמש מאה דהא לא פרים חדא בפלגא וחדא בפלגא אלא תרוייהו קבלינהו בחדא במשכונו ולא בפרעון וכיון דמהדר ליה מקלת משכונו במאי דחסר (נפשיה) מייתי פטר נפשיה בתשלומי שוויו: **ורב נחמן אמר אפי' תרתי קתאתי.** ואע"ג דלא פרים מסתמא חדא בפלגא וחדא בפלגא קבלינהו ואי אבוד חדא אבוד פלגא: **אבל קתא ונסכא.** לא אמרינן נסכא קביל בפלגא דכיון דמידי דחזי לפרעון הוא לא קבליה עליה אלא בדמי שוויו: **אבד נסכא אבד פלגא** גרסינן: **חייב.** ולא אמרינן אבד כל מעותיו: **בדפרים.** איני מקבלו עלי אלא באחריות דמיו בשוויו: **ישבע ויטול מעותיו.** ישבע (מ) שאבדו ויטול את חובו: בדלא

עין משפט נר מצוה

סא א ב מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן עב סעיף ט:

סב ג טוש"ע חו"מ סי' עב סעיף ב בהג"ה:

מוסף רש"י

אהייא. קאי מי נשבע לקתני בה (ב"מ לד:). **אילימא אסיפא.** אחיוב לסיפא (שם). **ותיפוק ליה** כו'. ולמה ליה למתני טעמא בשמא יוציא הפקדון ויפסלנו לעדות ולשבועה (שם). **מאי רישא.** הא רישא פטור קתני, סיפא דרישא. אחיוב דקתני בריש קאי (שם). **ושדיוה אמלוה.** לשתבע מלוה שלא היתה שוה אלא שקל ויטול שקל, דכון דאיכא שבועה על הלוה מן התורה אי אתה יכול לפוטרו בולא כלום ומשום תיקון עולם שמא יפסל ישראל שקלוה לשבועה מיניה ושדיוה אמלוה (שם). **וזה נשבע.** הלוה שהשבועה עליו נשבע כמה שוה (שם לה.). **מי נשבע תחלה כו'.** מלוה נשבע תחלה שאינה ברשותו (שם). **ואבד המשכון ישבע.** שלא פשע, דשומר חנם הוא עליו לתן לדם טוטל משכונו לגוביינא שלא לחיות בטוח במעותיו שלא יוכל לכפור ולעולם שומר חנם הוא עליו שאם אבד יגבה ממקום אחר (שם פא:). **אבד המשכון אבדו מעותיך.** דהא משכון ודאי לגוביינא שקל לגבות היטבה, דאפשר שטר יש בו שעבוד קרקעות ויש לו מהיכן לגבות ובטוח הוא וגם לכפור אינו יכול דהא קאי שטרא, הלכך נאו לזכרון דברים נקטיה (שם).

רבינו חננאל

ואמרינן מכדי ד' בבי קתני במתני' על איזו מהן שנינו זו המשנה מי נשבע מי שהפקדון אצלו. ואוקמה שמואל ור' יוחנן וחייא בר רב אחא דתנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה. פירוש הסלע יש בו שני שקלים נתפרע השקל דמי המשכון נשאר לו שקל שהוא חצי סלע על הלוה והלוה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וג' דינרין היה שוה נשאר לך בידי דינר נמצא המלוה טוענו בב' דינרין והלוה מודה לו בדינר חייב הלוה שבועה כי ג' דינרין היה שוה ויוציא המלוה המשכון ויכחישנו ונמצא חשוד על השבועה לפיכך רמו עליה שבועה על מי שהפקדון אצלו ה) כי אינה ברשותו ונמצאו שניהן נשבעין והכי קתני מאחר שזה וזה נשבעין מי נשבע תחלה ואמרינן מי שהפקדון אצלו נשבע תחלה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון אבל סיפא דקתני סלע הלויתיך עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי סלע הלויתני עליו וה' דינרין היה שוה שנמצא הלוה טוענו בסלע והודה לו

מסורת הש"ס

ה) ב"מ לד: ע"ש, ב) [ב"מ לה.], ג) שם פב., ד) שם פא:, ה) [ב"מ קד.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' גבי מלוה הוא אמר שמואל: (ב) שם לימא כתנאי. נ"ב מי' בב"מ דף מח ע"ב: (ג) שם אי בדשוי שיעור: (ד) רש"י ד"ה והשתא וכו' **הא** דרב אשי כנ"ל ותות ו' נמחק: (ה) **שם** ד"ה ישבע וכו'. ישבע **שאבד** כנ"ל ותות ו' נמחק:

רבינו חננאל (המשך)

המלוה בדינר שהבטוחה על המלוה היא ב) אינו חייב לישבע שאינה ברשותו אלא כמה היה שוה: הא דאמר שמואל מאן דאוזפיה חבריה אלפא זוזי ואנח קתא דמגלא משכון עילויהו כו'. ורב נחמן אוסיף אהא דשמואל ונהרדעאי אוסיפו אהא דרב נחמן. וקיימא לן דכל הני כולהו לית הלכתא כוותייהו מיהו אנן מפרשינן טעמייהו: ואקשינן עלייהו וכי מאן דיהיב משכון לחבירו ודמי המשכון פחות מן המלוה ואבד המשכון אבדו המעות כולם. והתנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וג' דינרין היה [שוה] חייב. אמאי חייב הלוה נימא ליה למלוה הא קבילתיה למשכון בסלע: ופרקינן מתניתין בדלא פריש ואמר אע"ג דלא שוה המשכון סלע אנא קבילתיה בסלע אלא בסתם לפיכך חייב כי אמר שמואל ורב נחמן ונהרדעאי בדפריש ואמר אע"ג דלא שוה הני דמי קבילתיה: נימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול מעותיו דברי ר' אליעזר. ר' עקיבא אומר יכול לומר לו כלום הלויתני אלא על המשכון כו'. ואמרינן היכי דמי או דשוה האי משכון שיעור זוזי ואבד

ו) גרלה דתסר כאן וכ"ל והשתא דקיי"ל דזה נשבע שאינה ברשותו ונמצאו שניהם נשבעין. הכי קתני כו'.

ז) דכי הדרינו ל"ע קלת ומלוה ליתבו.

מאי לאו בדלא שוי. פירש בקונטרס דרבי אליעזר ליה דשמואל דמשכון שאין שוה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים בעלמא משמע אבל אם שוה כל החוב מודה רבי אליעזר דאנדו מעותיו וי"ס שכתוב בהם בפירוש היכי דמי אי בדשוי מאי טעמא דרבי אליעזר וקשה דבפרק האומנין (ב"מ דף פב. ושם) מסיק מתניתין דהתם דלא כרבי אליעזר ולוקמה כר"ע ובדשוי וי"ל דהתם לפי המסקנא דלא איירי רבי יצחק אלא בשעת הלואתו שאין לחלק בין שוי בין לא שוי אשם יתחייב בדשוי משום דרב יוסף א"כ בדלא שוי נמי יפסיד כנגד המשכון אבל הכא השתא ס"ד דרבי יצחק איירי אפילו בשעת הלואתו הלכך מודה רבי אליעזר בדשוי אבל לא שוי הוי זכרון דברים בעלמא ולא שייכא התם דר' יצחק. ומיהו תימא כיון דרבי יצחק גזירת הכתוב היא מה לי שוי מה לי לא שוי אטו משום דלא שוי לא קרי ביה השב תשיב את העבוט ולך תהיה צדקה ועוד דמסיק בסוף ותסברא דלמא שוי שיעור זוזי. עסקינן: **ובדשמואל קמיפלגי.** רבי אליעזר ליה דשמואל דמשכון שאינו שוה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים הלכך אומר חנם הוא עליו ושבע שלא פשע ושאינו ברשותו ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל סבירא ליה שאשם משכון קבלו אבל הלוהו אלף זוז בשטר אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן אשם משכון קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים שהשטר לו לראיה: ה"ג **אי דלא שוי שיעור זוזי דכ"ע ליה להו דשמואל ובדרבי יצחק קמיפלגי.** רבי אליעזר ליה ליה לרבי יצחק ואינו עליו אלא אומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: **אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואתו.** כגון על ידי ב"ד דבהכי משמעי קרא דכתיב לעיל מיניה בחוץ תעמוד והאיש וגו' ואמר מר[1] זה שליח ב"ד: כשומר

מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בדלא שוי שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפלגי לא בדלא שוי כ"ע ליה להו דשמואל והכא בדשוי שיעור זוזי ובדרבי יצחק קא מיפלגי

ובשומר אבדה קמיפלגי דאיתמר [2]שומר אבדה רבה אמר כשומר חנם ורב אימר דא"ר יצחק כו' ומעיקרא פשיטא ליה דבשוי יודה ר"א משום דר' יצחק על כן נראה גירסת הספרים דגרסי מאי לאו בדלא שוי פי' מאי לאו אפי' בדלא שוי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ורבי אליעזר ליה דשמואל ואפי' בדשוי יטול כל מעותיו ובסיפא כשהלוהו אלף זוז בשטר מודה ר' אליעזר דאנדו מעותיו משום דאורחא דמילתא כשהלוהו בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והוי שלא בשעת הלואתו ובקי משכון מדרבי יצחק וכי מוקי פלוגתייהו בדרבי יצחק לא פליג ר' אליעזר אדרבי יצחק אלא בשעת הלואתו אבל שלא בשעת הלואתו מודה ר' אליעזר ולא הוי השתא אנדו מעותיו דבסיפא כאנדו מעותיו דרבי עקיבא דהיינו דרבי עקיבא אנדו אפי' דמים היתירים על המשכון ובסיפא דוקא שכנגד המשכון הכא הוי טעמא משום דקנה משכון כדרבי יצחק כדפרישית ומה שפירש בקונטרס בסיפא שם שטר אין צריך משכון לזכרון דברים אבל בריש אין שטר הוי משכון לזכרון דברים ולא לגוביינא אין נראה לפרש כך דלמאי דמוקי לה דפליגי בדשוי ליכא למימר לזכרון דברים תפיס ליה דהא לכ"ע אין משמט אפי' משכנו בשעת הלואה כדפרישית בגיטין (דף ז. ד"ה אמר) ובכל שעה (פסחים דף לא: ד"ה בדר"י): **לא** בדשוי וקמיפלגי בדרבי יצחק. תימה לימא דבהא פליגי דמר סבר כיון דשוי ליה בשביל החוב ורבי אליעזר סבר אע"ג דשוי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב אבל בדלא שוי כ"ע ליה להו דשמואל ולפר"ח דמוקי שמואל בדפרים ניחא דכיון דאפי' בדפרים ליה להו דשמואל סברא הוא דבשוי בתפס לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באבידת המשכון: **צדקה** מנין. דלא מיקריא לדקה אע"כ מחסרו ממון: **מכאן** לבע"ח שקונה משכון. נראה דאין מתחייב באונסין אלא הוי כמו שומר שכר כדמוכח ס"פ האומנין (ב"מ דף פב. ושם) דבעי לאוקמא הא דתנן הלוהו על המשכון ס"ש במשכנו שלא בשעת הלואתו וכדרבי יצחק וכן מוכח בה"ג דשומר שכר הוי: **שומר** אבידה רב יוסף אמר כו' ורבה אמר כו'. פסק ר"ח דהלכה כרב יוסף דאמר בפרק אין בין המודר (נדרים דף לג:) דכ"ע אית להו פרוטה דרב יוסף ואין נראה דאיה משם כלל דרבה נמי מודה דאי אתי עניא דלא בעי למיתב ליה לחבו מי לית ליה העוסק במצוה פטור מן המצוה אלא דס"ל דמשום הנאה פורתא כזאת דלא שכיחא לא תשיב שומר שכר וקנת משמע באלו מציאות (ב"מ דף לא. ושם) דהלכה כרב יוסף גבי ההיא דדרים התם השב תשיב אין לי אלא לביתו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיבם מ"מ ודייק סתמא דהש"ס ס"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא בעינן דעת בעלים וכדרבי אלעזר והיינו כרב יוסף דכמוכח בריש הכונס (ב"ק דף ז. ושם) דפריך מינה רבה לרב יוסף ובעי למידק דמרבינן חורבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת היינו ביתו אלמא שומר חנם הוי ומשני רב יוסף לעולם דמינטרא וכרבי אלעזר וי"ל דרבה קיבלה מרב יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא דהא מודה רבה לרב יוסף בבעלי חיים דנקטו להו ניגרי בריתא דבעו נעירותא יתירתא דלאמר התם וקרא בבעלי חיים כתיב לא תראה את שור אחיך והיה צריך לדחוק דרבויא דקרא אוכן תעשה לשמלתו קאי אי נמי בכפותין ועוד דהוה צריך לומר דאסמכתא בעלמא היא דהא טעמא דרבה דהוי ש"ח משום דמאי הנאה קממטי ליה א"נ אינטריך קרא לאשמועינן דלא ניחשביה ש"ש משום פרוטה דרב יוסף או משום דרחמנא שעדיה בע"כ ועי"ל דרבה לא קיבלה אלא מתחלה לא עלה על דעתו להוכיח דינו מזה אלא לאסמכתא בעלמא נקט קרא לדבריו ובריתא דהכונס (שם) דדרים מקרא דהוי ש"ח אסמכתא היא ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא כדרבי אלעזר כדמסיק הש"ס בפרק אלו מציאות (ב"מ דף כט. ושם) וסוגיא דהתם אתיא נמי כוותיה והא"פ אי דמינטרא למר מגיבה ולמר מפשיעה פשיטא דלאשמועינן דש"ח הוי לא אינטריך קרא כדפרי' ומינטרא דאלו מציאות לרבה כלא מינטרא דהכונס (ב"ק דף נז. ושם) ולפירוש הקונטרס נראה היה דהלכה כרב יוסף דפרש לימא דרב יוסף תנאי היא ומילתיה דרבה ודאי תנאי היא דר"ע לית ליה דרבה וקי"ל כר"ע אבל אין לפרש כן אלא אדרבה אית לן למימר דרבה ודאי לא אלא כ"ע אית להו דרבה ובדשמואל קמיפלגי וי"ע מודה דש"ח הוי על המשכון מה שהוא יותר על החוב אבל כנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל אפי' לפר"ח אע"ג דלא פרש כמפורש דמי כדפרי' לעיל ומתני' דקלא הלוותני עליו ל"ל לאבד המשכון היינו בפשיעה דאי לאו הכי לא היה מחייב במה שהוא יתר על החוב ואדרבה יש להוכיח דהלכה כרבה כדמסיק הש"ס בהאומנין (ב"מ דף פב. ושם) אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי אליעזר והשתא לוקמה כ"ע לרב יוסף במלוה שא"ל למשכון אלא משום דקי"ל כרבה דמסיק אליבא דהלכתא ועוד ראיה מפרק א"מ (שם דף כט. ושם) גבי פלוגתא דרבי טרפון ור"ע דמה יהיו בדמים מוכח בגמ' לרב יוסף דמשום דסרו ליה רבנן לאשתמושי בהו הוי עלייהו שואל ובס"פ המפקיד (שם מג.) גבי מפקיד מעות אצל שולחני ס"ל לר"נ דקיימא לן דהלכתא כוותיה בדיני דאף ע"פ שמשתמש בהן לא מחייב באונסין והיינו דלא כרב יוסף ואין לחלק משום דגבי אבידה בלא"ה הוי ש"ש בלא היתר תשמיש לפיכך על ידי היתר תשמיש נעשה שואל דאטו אם יוסף שכר לש"ש יעשה שואל ועוד דקי"ל ד[1]כרבה לגבי רב יוסף בר משדה עגין ומחלה אע"פ שיש מפרשים דהיינו דוקא במילי דבבא בתרא ליתא דבפרק מי שאחזו (גיטין דף עד: ושם) פריך והא קי"ל כרבה והשתא הא דאמרי' בפ"ק דפסחים (דף ה:) גבי חמץ דאילו מיגניב או מיתביד ברשותייכו קאי כדידכו דמי היינו מיגניב או מיתביד באונס דאי לא מחייב באונסין אפי' מיחייב באחריות גניבה ואבידה אין זקוק לבער דאי לאו הכי ישראל שהלוה לעכו"ם על חמצו יאסר בהנאה אלא דר' יצחק ורבנן נמי אמאי פליגי שהרי חייב באחריות גניבה ואבידה מדשמואל דקיימא לן כוותיה כיון דקיימא לן כרבה אלא ודאי כיון דלא מיחייב באונסים לא מיקרי חמצו מיהו מדרבי יצחק אע"ג דלא מיחייב באונסים כדפרי' לעיל אסור בהנאה כיון דקני ליה והוי שלו אבל שומר לא מיחייב לבער אם לא מקבל עליו אחריות אונסים מיהו אי הוה פסקינן כרב יוסף לא היינו צריכין לומר שצריך אחריות אונסים לענין חמץ דאינטריך דרבי יצחק לאסור חמצו של עכו"ם הממושכן ביד ישראל דפרוטה דרב יוסף לא שייך בעכו"ם דליכא מצוה ועוד דאפי' שומר שכר לעכו"ם לא מחייב דגבי שומרים כתיב רעהו ואיכא למעוטי עכו"ם כמו הקדש ובה"ג בהלכות פסח כתב דחייב לבער אם לא קיבל אחריות ואבידה:

ורב

מסורת הש"ס

א) פסחים לא: גיטין לז. קדושין מ: ב"מ פב., ב) נדרים לג: ב"ק ט: ב"מ כט. פב., ג) [ב"מ קיג.], ד) ב"ב קיד.:

תורה אור השלם

1. הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֻךָ וְלָךְ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כד יג

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי להמחייב באונסין (ב"מ פב.) כל ימי הלואה המשכון קנוי לו ואם נאנס חייב באונסין, שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין, אלא טולו ברשותו ובאמילתו עומד (פסחים לא:). ולך תהיה צדקה. בהשבת העבוט כתיב, אי אמרת קונה משכון איכא לדקה בהא שכיבה ששכב בשלמתו, שהשאיל לו זה דבר הקנוי לו, ואם אינו קונה לדקה בהשבה זו מנין, על שלו שכב (שם). שמשכנו שלא בשעת הלואה. דהא קרא במשכנו ע"י שליח ב"ד כתיב, דכתיב לעיל מיניה בחוץ תעמוד ומוקמינן לה בשליח ב"ד, והוה ודאי קני, דלגוביינא שקליה וליכא למימייה למשכנו בשעת הלואתו, והכי פלוגתא דר' אליעזר המלוה על המשכון קני (ב"מ פב.). ובשומר אבדה קמיפלגי. דטעמא דר' עקיבא משום דשומר שכר מלוה והעוסק במצוה פטור מן המצוה, דאי נעי לא יהיב ריפתא לעניא (שם). שומר אבדה. שמצא אבדה והכניסה אל תוך ביתו, דכתיב (דברים כב) ואספתו אל תוך ביתך (שם. ובערי"ז ב"ק נו:). כשומר חנם. ואינו חייב אלא בפשיעה (ב"מ כט.).

עין משפט נר מצוה

פג א מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ה עיין בהסגות ובמ"מ סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סי' עב סעיף ב:

רבינו חננאל

בהא קתני ר' אליעזר ישבע ויטול מעותיו. ואי בדלא שוו שיעור זוזי בהא לימא רבי עקיבא יכול לומר לו כלום הלויתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותי אלא לאו בדלא שוה שיעור זוזיה. ובדשמואל פליגי בדפריש רבי עקיבא אית ליה הא דשמואל ואמר כיון דפריש וקבליה הא קבליה. ור' אליעזר לית ליה הא דשמואל ואפילו בדפרש. ודחינן כולי עלמא לית להו דשמואל ואע"ג דפרש וקבליה ולא כלום הוא. והכא בדשוי שיעור זוזי. ובדרבי יצחק פליגי דאמר מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר ולך תהיה צדקה. אם אינו קונה צדקה מנין. אלא מכן לבעל חוב שקונה משכון. ובשמחזירו לבעליו ממונו נותן לו לפיכך כתוב ולך תהיה צדקה. ר' עקיבא אית ליה הא דר' יצחק. ור' אליעזר לית ליה: ודחינן וכי הא דר' יצחק תנאי היא ואמרינן ותסברא והא ר' יצחק לא אמר אלא כשמשכנו שלא בשעת הלואתו כדכתיבי קראי כי תשה ברעך וגו' משכנו בשעת הלואתו מי אמר ר' יצחק שקונה משכון. אלא ג) (קשיא להו לרבנן הא דתנן (שביעית פ"י מ"ב) המלוה את חבירו על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמטין מאי טעמא דהא משכנו בשעת הלואה היא. וקאמרינן (גיטין לז.) הא מני ר' יצחק היא דאמר בעל חוב קנה משכון ב). לימא דר' יצחק תנאי היא ופרקינן לא) בשמשכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דקונה משכון. והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר אבדה פליגי. רבה אמר כשומר חנם.

ג) כלומר זה נמצא ג"כ כמו' הר"י מיגאש זל"ל כאן עי' שם היטב וקלא משמע שם שהי' בחוב כן לפניו בגמ' ילולי דהוא הוספה מרבנן שבולמי ז"ע.

ב) כאן חסר פיוט קוטיא זו ותמצם בחי' הר"י מיגאש זל"ל הובא בשלימות ע"ש.